

VÝUČBA MEDIÁLNEJ VÝCHOVY V KOŠICKOM KRAJI

Teaching Media Education in the Košice Region

Marija Hekelj

Abstrakt: Mediálna výchova ako samostatný predmet, prierezová téma alebo ako projekt je dôležitou súčasťou každej základnej a strednej školy na Slovensku. Je povinnosťou, ale aj potrebou vyučovať mediálnu výchovu. Príspevok sa zaoberá priblížením problematiky mediálnej výchovy ako súčasti vyučovania a zmapovaním súčasného stavu mediálnej výchovy, konkrétne na základných školách v Košickom kraji. Opierať sa budeme o výskum, ktorý realizovali členovia Medzinárodného centra pre mediálnu gramotnosť IMEC pri Fakulte masmediálnej komunikácie (FMK) v Trnave.

Kľúčové slová: *mediálna výchova, základné školy, mediálne kompetencie, Košický kraj, IMEC, mediálna gramotnosť*

Abstract: Media education is a very important part of elementary and high school education, whether as a separate subject, a cross-sectional theme or an objective of various related projects. We consider teaching media education as obligation and necessity. This article discusses problems of media education within the education processes and the current state of media education, specifically in terms of elementary schools in the Košice Region. We will draw upon information from the research, which was conducted by the members of International Centre for Media Education (IMEC) affiliated with the Faculty of Mass Media Communication (FMK) in Trnava.

Key words: *media education, elementary schools, media competences, Košice Region, IMEC, media literacy*

1 **Namiesto úvodu: Mediálna výchova a jej špecifiká v slovenskom systéme vzdelávania**

Opierajúc sa o slová C. Bazalgetta, J. Jiráka et al. (2007, s. 8) uvádzajú: „*V mediálnej výchove, na rozdiel od všetkých ostatných školských predmetov, od detí chceme, aby skúmali ako vedia to, čo vedia. V mediálnej výchove musia pátrať po tom, odkiaľ informácie a myšlienky prichádzajú, a nie prijímať fakt, že tu proste sú.*“

Mediálna výchova predstavuje v našom ponímaní edukatívny proces, v rámci ktorého jednotlivci nadobudnú mediálnu gramotnosť, resp. nastane rozvinutie jeho mediálnej gramotnosti. Mediálna gramotnosť je výstupnou kategóriou mediálnej výchovy ako súbor osvojených (nadobudnutých) základných schopností v rámci uvedomelého a zodpovedného zaobchádzania s médiami a ich produktmi (Kačínová, 2012, s. 88). V praxi to znamená, že mediálna gramotnosť zahŕňa základné poznatky o fungovaní médií a o tom, akú rolu zohrávajú v spoločnosti, či ovplyvňujú politiku, kultúru alebo životný štýl, nielen v súčasnosti, ale aj v minulosti. Na dosiahnutí tejto kompetencie sa podieľajú rôzne tradičné vzdelávacie oblasti, ako sú jazyk a jazyková komunikácia, občianska výchova alebo dejepis. Samozrejme, aj špeciálne výchovno-vzdelávacie aktivity, či už mediálna výchova ako samostatný predmet, alebo ako prierezová téma (Jiráka et al., 2007, s. 10).

Mediálnu výchovu ako prierezovú tému možno zaradiť do vyučovacieho procesu ako integračnú súčasť obsahu vybraných vzdelávacích oblastí (jazyk a komunikácia, umenie a kultúra

a iné), ako samostatný predmet, resp. kurz. Vyučovanie mediálnej výchovy je vhodné zaradiť do 3. a 4. ročníka a vychádzať z osobných skúseností detí s masovými médiami (rozhlas, televízia, tlačene médiá a podobne).

Cieľmi mediálnej výchovy na 1. stupni ZŠ sú základná orientácia v druhoch, vo funkciách médií a v ich produktoch, ako aj v ich vplyve na detského príjemcu (poslucháča, diváka, čitateľa...). Žiak by si mal vedieť uvedomiť si, s ktorými médiami prichádza každodenne do kontaktu, ako naňho vplývajú, uvedomiť si ich pozitívny vplyv, ako aj ich nebezpečenstvá (manipulácia, neprimerané násilie a i.), ďalej formovanie vlastného názoru na médiá a ich posolstvá (na základe poznania, interpretácie, hodnotenia a tvorby jednoduchých mediálnych produktov).

Mediálna výchova sa zaraďuje medzi interdisciplinárne odbory na hranici medzi humanitnými vedami (pedagogikou) a sociálnymi vedami (psychológiou a masmediálnymi štúdiami). Preto je jej vyučovanie pomerne zložitú. V súčasnosti je však už situácia v oblasti metodických materiálov a pomôcok na vyučovanie mediálnej výchovy lepšia a učitelia majú k dispozícii viacero námetov, učebníc či metodických návrhov na prácu so žiakmi, ktoré sú dostupné aj na internete, takže je pre nich jednoduchšie pripraviť sa na hodiny zamerané na vyučovanie mediálnej výchovy.

Metodická pomôcka zoznamuje s tematickým zameraním vyučovacej hodiny, cieľmi danej hodiny, obsahovým a výkonovým štandardom, didaktickými metódami, súpisom potrebných materiálno-didaktických pomôcok, odporúčanou literatúrou pre vyučujúcich k ich štúdiu, ako aj internetovými a inými zdrojmi pre prácu so žiakmi. V predkladanom výskume sme vychádzali z obsahu ŠVP pre predmety slovenský jazyk a literatúra.¹

2 Ciele výskumu

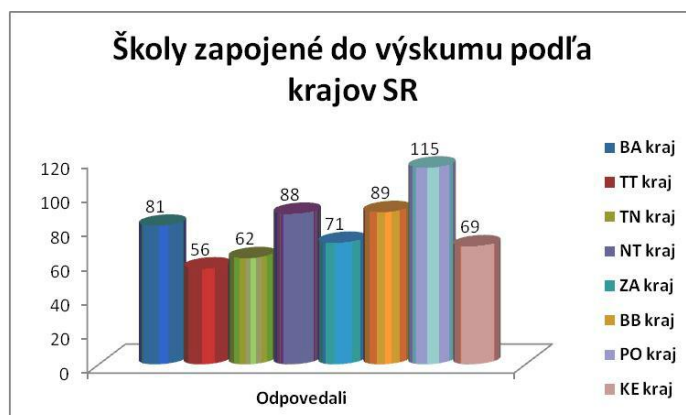
Členovia Medzinárodného centra pre mediálnu gramotnosť (IMEC) pri Fakulte masmediálnej komunikácie (FMK) v Trnave v roku 2009 zrealizovali výsum, ktorým chceli zistiť mieru zastúpenia mediálnej výchovy v obsahu vzdelávania na základných a stredných školách, ale orientovali sa aj na prevládajúcu formu výučby. Výskumnú vzorku tvoril súbor 658 slovenských základných škôl z ôsmich krajov a 79 okresov (<http://medialnavychova.sk/stav-medialnej-vychovy-na-slovenskych-zakladnych-skolach/>). Ciele výskumu sa orientovali na:

1. zistenie miery zastúpenia mediálnej výchovy v oblastiach vzdelávania na základných školách v jednotlivých krajoch Slovenska podľa druhu škôl (verejné, cirkevné alebo súkromné školy),
2. vymedzenie prevládajúcej formy výučby mediálnej výchovy na základných školách v jednotlivých krajoch Slovenska podľa druhu škôl (samostatný predmet, súčasť iných predmetov, samostatný kurz a iné),
3. reflexiu miery vzdelanosti (kvalifikácie) učiteľov mediálnej výchovy na slovenských základných školách (Kačínová, 2012, s. 90).

Okrem základných škôl sa výskumníci zamerali aj na stredné školy a gymnáziá, kde výskumnú vzorku tvoril základný súbor 753 slovenských gymnázií a stredných odborných škôl (ďalej len SOŠ) z 8 vyšších územných celkov a 79 okresov podľa zoznamu dostupného na internetovej stránke Ústavu informácií a prognóz školstva (Kačínová, 2012, s. 93). V tomto príspevku sa podrobnejšie zaoberáme situáciou v Košickom kraji.

¹

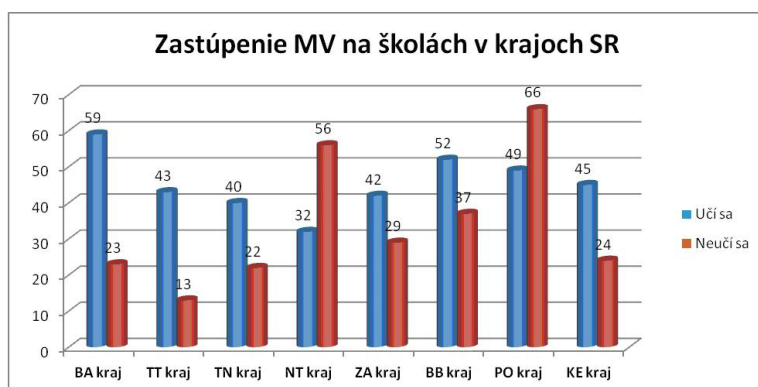
3 Vybrané výsledky výskumu týkajúce sa stavu mediálnej výchovy v Košickom kraji

Graf č. 1: Školy zapojené do výskumu podľa krajov na Slovensku (2011-2012)

Zdroj: Medzinárodné centrum pre mediálnu gramotnosť IMEC pri FMK UCM

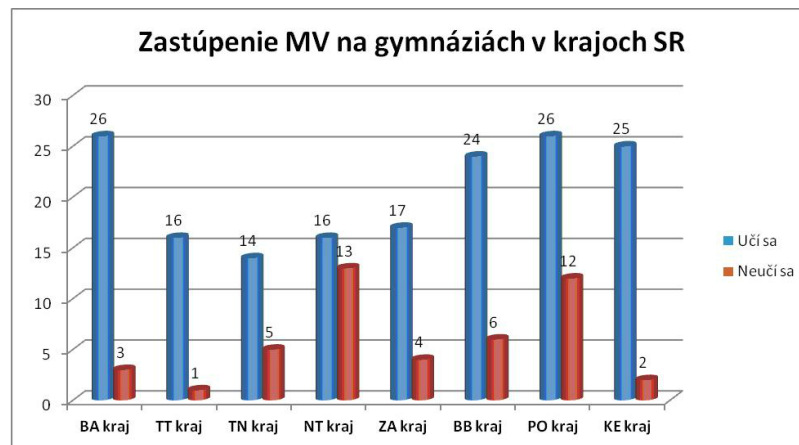
Ako vidíme z grafu č. 1, v Košickom kraji sa do výskumu zapojilo 69 škôl vrátane základných škôl a gymnázií. V Košickom kraji je pomerne nízky počet výučby, na to ako je rozlohovo veľký Košický kraj.

Graf č. 2 : Zastúpenie mediálnej výchovy na školách v krajoch na Slovensku (2011-2012)

Zdroj: Medzinárodné centrum pre mediálnu gramotnosť IMEC pri FMK UCM

Na základe analýzy údajov z grafu č. 2 vidíme, že väčšina škôl v Košickom kraji vo výskume uvádza, že mediálnu výchovu vyučujú. Celkovo je teda v Košickom kraji počet škôl, na ktorých sa mediálna výchova vyučuje, vyšší ako počet škôl, kde ju nevyučujú. Iné kraje na Slovensku nedosiahli takéto výsledky (napr. pomer 32 : 56 v Nitrianskom kraji a 49 : 66 v Prešovskom kraji). Z výsledkov ďalej vyplýva, že najviac sa vyučuje mediálna výchova v Bratislavskom kraji – na 59 školách a v Banskobystrickom kraji na 52 školách. Najmenej sa vyučuje v Nitrianskom kraji (celkovo na 32 školách).

Graf 3 : Zastúpenie mediálnej výchovy na gymnáziách v krajoch na Slovensku (2011-2012)

Zdroj: Medzinárodné centrum pre mediálnu gramotnosť IMEC pri FMK UCM

Pri porovnávaní zastúpenia mediálnej výchovy na gymnáziách v jednotlivých krajoch Slovenska (graf č. 3) sme zistili, že vo všetkých prípadoch sú počty škôl v krajoch, kde sa mediálna výchova vyučuje, výrazne vyššie v porovnaní s počtami škôl, kde sa mediálna výchova nevyučuje. Tesné rozdiely sú zaznamenané iba v prípade Nitrianskeho kraja. Rozdiely medzi Košickým, Prešovským, Banskobystrickým a Bratislavským krajom sú minimálne, čo znamená že sa na gymnáziách v týchto krajoch mediálna výchova vyučuje pravidelne.

4 Záver

Výskum realizovaný Medzinárodným centrom pre mediálnu gramotnosť IMEC pri FMK UCM zrealizovalo výskum v rokoch 2011-2012 zameraný na zmapovanie súčasného stavu v oblasti začleňovania mediálnej výchovy do vzdelávania na slovenských základných a stredných školách. Skúmaná problematika tohto článku bol Košický kraj v ktorom sa ukázalo že sa mediálna výchova na gymnáziách vyučuje vo veľkých percentách, kde aj v Prešovskom a v Bratislavskom kraji sú podobné výsledky výskumu a mediálna výchova sa vyučuje pravidelne. Výsledky toho výskumu môžeme uplatniť v rámci rozvoja regiónu tak, že bude inšpirovať aj iné regióny vyučovať práve mediálnu výchovu. Vo výskume je možné pokračovať a obnoviť výsledky so súčasnými údajmi skúmanej problematiky.

Literatúra a zdroje:

JIRÁK, J.et. al.: *Základy mediálnej výchovy*. Praha: Portál, 2007.

KAČINOVÁ, V.: *Teória a prax mediálnej výchovy*. Trnava : Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta masmediálnej komunikácie, 2015.

KAČINOVÁ, V.: *Terminologické problémy mediálnej výchovy*. In *Communication Today*, 2012, roč. 2, č. 2, s. 24-39. ISSN 1338-130X.

Štátny vzdelávací program. Mediálna výchova ako prierezová téma [online]. [2017-04-17]. Dostupné na: <http://www.statpedu.sk/sites/default/files/dokumenty/statny-vzdelavaci-program/medialna_isced1.pdf>.

Mediálna výchova IMEC [online]. [2017-04-17]. Dostupné na: <<http://medialnavychova.sk/stav-medialnej-vychovy-na-slovenskych-zakladnych-skolach>>.

KAČINOVÁ V., V. KOLČÁKOVÁ V.: Analýza súčasného stavu začlenenía mediálnej výchovy do obsahu vzdelávania na Slovenských základných školách, Megatrendy a médiá 2012, s. 91-92.

Kontaktné údaje:

Mgr. Marija Hekelj

Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave FMK

Nám. Jozefa Herdu 2

91701 Trnava

Slovensko

maja.hekelj@gmail.com